feitelijk op den katheder meer *afzwierf* dan *toenaderde*. En wel is daarom aan Curatoren opgedragen, ook verder toezicht op het onderwijs te houden, maar gelijk ik zoo straks aantoonde, missen zulke Curatoren, zoo goed als de leden, de afdoende gegevens, om, indien een hoogleeraar niet uit eigen beweging tot het uitgeven van principieele en systematisch ineengezette werken overgaat, te beoordeelen wat er feitelijk door hem onderwezen wordt. Ze kunnen zeker bij hem informeeren, maar wat geeft dit? En het informeeren bij *studenten* is een uiterste toevlucht, waartoe men niet overgaat, tenzij reeds sterk vermoeden van verkeerdheid gerezen zij, en van elders geen beslissing is te krijgen.

Wat volgt nu hieruit?

Moet dan onze slotsom zijn, dat de leden der Vereeniging van het betrekken van *de wacht bij het beginsel*, als onuitvoerbaar, afzien?

Ware dit zoo, dan ware hiermede de Vereeniging als zoodanig geoordeeld, en zou ons niet anders overblijven, dan ootmoedig te erkennen, dat de stichting der Vrije Universiteit eene *vergissing* is geweest.

Niemand toch heeft het recht, op den grondslag van een heilig historisch beginsel zulk een stichting in het leven te roepen, indien elk middel van verweer ontbreekt tegen het gevaar, dat dieselfde stichting straks dienstbaar worde aan de verzwakking of bestrijding van het beginsel, dat men in zijne banier schreef.

Maar zoo staat de zaak dan ook gelukkig niet, en de *wacht bij het beginsel* kan zeer wel door de leden zelven, gelijk plichtmatig is, betrokken worden, mits zij niet grijpen naar wat voor hen te hoog is, maar zich bij hun eigen leest houden, en niet anders willen zijn dan *mannen van de practijk*.

De leden onzer Vereeniging zijn geen wetenschappelijk gevormde mannen, maar practische mannen in de maatschappij. Wat hen dreef en bezielde om tot de stichting van de Vrije Universiteit over te gaan, was *de practische nood des levens*. Bij den bidstond, in 1880 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam gehouden, werd zoo juist ter snede tot tekst het woord uit Samuel gekozen: *Er was te dien dage geen smid in Israël*. Het Gereformeerde volk stond als een weerlooze hoop in den lande. Op elk terrein van invloed zagen ze kundige mannen optreden, die wat hun dierbaar was bestreden, en ze misten even kundige mannen, die voor hun beginsel konden opkomen. Den stoot gaf toen de wet op het Hooger Onderwijs van 1876. En dat in tweeerlei opzicht. Bij die wet toch was voor het eerst *vrijheid* verleend, om een eigen Universiteit op te richten, en ten andere bij die wet was de Godgeleerde faculteit aan 's lands hoogescholen onherstelbaar verminkt en vervalscht. Die twee omstandigheden nu werkten saam, om de vraag te doen overwegen of thans de hand niet aan de ploeg moest worden geslagen, om tot een goede opleiding van Gereformeerde Dienaren des Woords te geraken.

Doch daarbij bleef het niet. Men wist bij uiterst pijnlijke ervaring, hoe ook de *letterkundige* opleiding, met inbegrip van de Geschiedenis en de Wijsbegeerte, bijna uitsluitend in handen was van mannen, die onze jongelingschap in strijd met hun geloof brachten, en riep deswege tegelijk om eene faculteit, die ook op dit terrein weer eene paedagogische ontwikkeling in verband en in overeenstemming met deze beginselen kon geven. En wat niet minder zegt, als goede Calvinisten, had men, aan de leuze der vaderen getrouw, zich niet in »een hoekje met een hoekje" opgesloten, noch ook enkel een bruikbare kerk gezocht, maar even beslist zijn dure roeping gevoeld, om ook op *staatkundig* gebied voor de eere Gods in staat en volk op te komen. En ook in dit opzicht klemde de nood. Want wel was er achtervolgens een reeks van mannen opgestaan, die voor de Christelijke belangen ook op staatkundig gebied het pleit wilden invoeren, maar die bepaalden zich dan ook uitsluitend tot dit pleit voor *Christelijke belangen*, terwijl aan alles te bespeuren viel, hoe hun Christelijke belijdenis onverzoend *naast hun staatsrechtelijke overtuiging stond*, en hoe ze verzuimd hadden, als het Gereformeerde volk van oudsher, hun staatsrechtelijke overtuiging *uit hun geloofsbeginsel zelf* op te bouwen.

Zoo riep dan ons volk om mannen, die, deugdelijk onderlegd, uit het Gereformeerde beginsel zelf en als Dienaren des Woords, en als Letterkundigen, op onze Gymnasia, en als leden van Raad en Staten, en in de pers, de tradities der Vaderen weer op wetenschappelijke wijze in eere konden brengen, en het riep hierom in de besliste overtuiging, dat zóó alleen de invloed van onze Gereformeerde beginselen op de publieke opinie te herwinnen was. Want wel strekten onze wenschen zich zelfs nog verder uit, en was men ook reeds op eene *Medische* faculteit bedacht, maar men wist ook, dat wie te veel op eens wil, het lid op den neus krijgt; en zoo begon men met *deze drie faculteiten*.

Welnu, op dát practisch terrein staan dus onze leden, en op dat practisch terrein moeten ze stand houden.

Zeker, het was hun voor de eere Gods *om de wetenschap* te doen, maar ze wenschten die wetenschap *belichaamd* en *vruchtdragend* te zien in goed Gereformeerde Dienaren des Woords, in deugdelijke Gereformeerde Docenten, en in echt Calvinistische publicisten en leden van Staten en Raden. De smaad, door den Philistijn ons aangedaan, dat er geen smid meer in Israël was, moest van ons worden weggenomen. Daartoe heeft men zich vereenigd; daarvoor zijn smeekgebed tot der Vaderen God opgezonden; daarvoor zijn geld geofferd; en voor dat doel zijn Zonen aan ons toevertrouwd.

Hieruit nu vloeide voort, dat de leden der Vereeniging het oog wijd open hielden, als óf onze hoogleeraren zelven, óf hun kweekelingen in het practische leven optraden. Dát toch was het terrein waarop ze de vrucht van hun inspanning afwachtten, en tevens het terrein, waarop ze zelven tot oordeelen bevoegd waren. Immers als leden der kerk *moesten* ze de Dienaren des Woords keuren; als ouders *moesten ze* beoordeelen of het gymnasiale onderwijs hunne zonen niet van het geloof aftrok; en als leden des volks *moesten* ze kiezen tusschen pers en pers en hun keuze vestigen voor de afvaardiging naar de verschillende Staten en Raden.

En hiermede nu is het punt gevonden, waarop voor de leden van zulk eene Vereeniging het betrekken van de *wacht bij het beginsel* plichtmatig en mogelijk wordt.

Ontwaren ze dat hun hoogleeraren, voorzoover ze theologen zijn, op den kansel of in de pers de zuivere belijdenis der Gereformeerde waarheid brengen, dan danken ze God en verdubbelen hun offerande. — Maar ook ontdekten ze dát een hoogleeraar op den kansel of in geschrifte van de Gereformeerde waarheid afweek, ze zouden aanstonds onrust over het hart voelen kruipen, en, hield het aan, alarm slaan.

En zoo ook, bespeuren ze, dat hun zonen bij hun gymnasiaal onderwijs juist dezelfde overtuigingen van letterkundig, geschiedkundig of zielaanschouwelijke beschouwingen, en doordenken, die hun van de vaderen zijn overgeleverd, dan danken ze God, en om Gods wille den man, die hier zoo schoone leiding gaf. — Maar ook ontwaarden ze te kwader ure, dat hun zonen bij dit onderwijs met Oldenbarneveldt leerden dweepen, heidensche fabels boven de Schrift eerden, en allerlei beschouwingen indronken, die *tegen* hun heilige tradities ingingen, ze zouden gevoelen, dat er *onraad* school, en onmiddellijk de wacht betrekken.

Of eindelijk, mogen ze waarnemen, dat onze hoogleeraren in de rechten, zelven of door hun kweekelingen, in hun practisch optreden in pers of raadzaal, natuurlijk »in een vorm van onzen tijd", maar dan toch de in het martelaarsbloed bezegelde beginselen van het Calvinistisch voorgeslacht bepleiten en voortplanten, dan verwakkert dit hun ijver en danken ze God voor de weeropleving van hun hope voor volk en vaderland. — Maar ook, bespeuren ze dat hoogleeraren of kweekelingen, in de pers of in de practische politiek, juist ingaan *tegen* hun nationale aspiraties en glippen laten wat tot het eigen wezen hunner overtuiging behoort, dan *mogen* ze niet lijdelijk toezien, maar moeten scherpelijk onderzoek vragen, of hier ook een woekerplant bezig is zich te slingeren om de edele loot.

Zoo en niet anders loopt, indien ik mijne overtuiging mag uitspreken, de gebaande, de rechte weg, die door onze leden bewandeld moet worden, om te waken en toe te zien, dat de stichting, die God hun in zijne genade schonk, niet ongemerkt van haar grondslag afglijde.

Zelven geen wetenschappelijke mannen, gaan ze *niet* het onderwijs op de colleges beluisteren, en wagen ze zich *niet* aan de beoordeeling van wetenschappelijke geschriften, maar practisch als hun uitgangspunt was, toen ze deze stichting in het leven riepen, houden ze zich ten einde toe *op dat practisch terrein*. Ze merken er op, als hun hoogleeraren of hun kweekelingen op practisch terrein in den Dienst des Woords, op hun Gymnasia, in de Raadszaal of in de Pers optreden. Dat alles valt onder hun bereik. Dat is het resultaat van wetenschap in zijne practische belichaming. Daarover kunnen, daarover moeten ze oordeelen. En als het op dat terrein hun *vreemd* te moede wordt, dan komen ze in het geweer.

In het geweer, niet om aanstonds te oordeelen, en veel minder om ijlings te veroordeelen. Want immers, de schijn kon misleid hebben; zij kunnen voor de echte traditie der vaderen hebben aangezien, wat er slechts de verflauwde nafonkeling van was; en ook, geen traditie, hoe heilig ook, of ze moet desvereischt het correctief van Gods Woord ondergaan. Ook alarm kan loos zijn. Maar *in het geweer*, om te vragen, dat de twijfel worde weggenomen, dat de onzekerheid worde opgeheven, en dat te dien einde *een onderzoek zal worden ingesteld*.

Ziedaar M. H. de methode om de *wacht bij het beginsel* te betrekken, die m. i. voor de leden van zulk eene Vereeniging rechtstreeks uit den aard en het karakter zelf dier Vereeniging voortvloeit.

Deze methode is eene geheel andere, dan die aan het bedoelde advies op *Scheepst* ten grondslag lag.

Naar de methode in dát advies gevolgd, zouden de leden der Vereeniging reeds door hun optreden een votum van wantrouwen tegen de Curatoren uitbrengen. Hun zou het betrekken van de wacht niet toekomen. Curatoren zouden alleen het gegeven *onderwijs* als zoodanig te beoordeelen hebben. En wie zijn ongerustheid motiveerde met hetgeen in het practisch optreden der hoogleeraren te bespeuren viel, zou reeds daardoor toonen, dat het hem niet om dat onderwijs te doen was, maar dat eene aan dat onderwijs geheel vreemde overweging hem leidde.

Daarom moest hier *methode* tegenover *methode* gesteld, en uw beter oordeel beslisse, welke dier beide, de door mij aangeprezene of door mij bestredene methode, het meest in overeenstemming is met uw statuten; het beste strookt met uw eigen inspraak; en ons het veiligst door de banken en klippen kan doen heenzeilen.

De *wacht bij het beginsel* moet ook door de leden zelven betrokken, en zij als leden kunnen dit niet anders doen dan op gronden, ontleend aan hetgeen uitkomt in de practijk des levens.

Hierbij laat ik het, en onthoud mij opzettelijk van elke toepassing.

Slechts op één punt beloofde ik nog tot het concrete te komen.

Mij is op *Scheepst* door den heer Lohman in dieselfde aanklacht verweten, dat ik nog in '90—'91, toen hij minister werd en als minister aftrad, zijn onderwijs had helpen ijken.

Zichier de waarheid.

Van het eigenlijk onderwijs van den heer Lohman wist ik uit het onderwijs zelf in 1890 *niets*, en weet ik nóg *niets*; wel wist ik dat hij ten leste wankel stond op het stuk der beginselen.

Dat dit tot principieelen strijd zou kunnen, misschien zou moeten leiden, voorzag ik zeer wel, al gaf ik de hope niet op van een samensmelten in hoogere eenheid.

Maar als zijn ambtgenoot en vriend, achtte ik het *niet* goed, en *niet* betamelijk, van zijn ministerschap gebruik te maken om hem en de Universiteit te scheiden.

Het was mijne overtuiging, dat het ministerschap als *intermezzo* hem niet schaden mocht in zijne positie.

En daarom heb ik er toen op aangedrongen, eerst dat men hem niet ontslaan zou maar op non-activiteit stellen, en daarna dat men hem zonder voorbehoud in zijne positie zou herstellen.

Heb ik hierin mis gezien, het worde mij vergeven. Dit weet ik, dat ik uitsluitend uit vriendentrouw en ridderlijken zin destijds alzoo gehandeld heb.

En dat dit zoo is, weet ik niet alleen maar, wat meer zegt, *weet mijn God*.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 10 Juli 1896.

Theologische School.

De Curatoren-vergadering der Theologische School ving Maandag 6 Juli 's namiddags ten 4 ure aan; zij werd geopend door Ds. W. Doorn, als voorzitter der laatste Curatoren-vergadering, met het doen zingen van Psalm 25 : 2 en het voorlezen van Psalm 115. In een kort welkomstwoord wees Z.Ew. op de omstandigheid, dat de Coratoren nu voor 't eerst vergaderen, terwijl, met het heengaan van den laatsten Docent, S. van Velzen, op Goeden Vrijdag J. l., thans alle vier eerste Hoogleeraren der Theologische School van ons genomen zijn; doch gelijk de Heere met die Vaders was, mogen wij vertrouwen, zal Hij ook verder met ons zijn, en daarom gaan wij gemoedigd voort.

Als Curatoren namen zitting de volgende Dienaren des Woords: Ds. T. Bos voor Groningen, Dr. J. Hania voor Friesland, Ds. A. M. Donner voor Drenthe, Ds. J. Bavinck voor Overijsel, Ds. W. J. de Haas voor Gelderland, Ds. L. Neijens voor N.-Holland, Ds. W. Doorn voor Z.-Holland, Dr. G. van Goor, voor Utrecht, Ds. J. Goedbloed voor N.-Brabant, Ds. A. Littooij, voor Zeeland.

Tot Moderamen werden gekozen: Dr. G. van Goor, praeses; Ds. J. Bavinck, Assessor; Ds. L. Neijens, secretaris; Ds. W. J. de Haas, adjunct-secretaris.

Na het lezen der notulen en het uitbrengen van het Jaarverslag der Theologische School, werd met het Literarisch examen aangevangen.

Generale Synode te Middelburg.

Namens Gecommitteerden uit de drie Kerkeraden der Gereformeerde kerk van Middelburg noodigt de ondergeteekende de leden dier Synode die van logies bij particulieren wenschen gebruik te maken uit, hem daarvan bericht te zenden vóór den 25en Juli a. s.

Aanvragen, welke na dien datum mochten inkomen, zullen ter zijde moeten gelegd worden.

P. J. DE KRUIJTER.

Middelburg, 1 Juli 1896.

Voor Kinderen.

IX.

EEN LEVENSGESCHIEDENIS (?)

Ook dit voorstel vond bijval, en de burgemeester gelastte daarom den stadsschrijver den vreemdeling, die dusver in een kamer had gewacht, binnen te leiden. De grijsaard verscheen, trad rustig en onbeschroomd op den burgemeester toe en sprak: »Ik groet u, hoogedele burgemeester; ik groet u, edele heeren!"

Aller oogen waren op hem gericht; de burgemeester wenkte hem op een zetel plaats te nemen en sprak toen: »Vreemdeling, ik heb u heden laten uitnoodigen om met de vertegenwoordigers der burgerij over u raad te kunnen houden. Ik heb hun reeds meegedeeld, dat gij beweert, keizer Frederik te zijn. Ik verzoek u nu de bewijzen daarvoor deze vergadering voor te stellen."

Nu begon de vreemdeling, onder groote stilte en gespannen aandacht der toehoorders, te spreken:

»Edele Heeren, ik ben wel degelijk keizer Frederik, en zooals ge ziet, niet dood, maar levend. Laat mij u uit mijn geschiedenis verhalen, en vervolgens de bewijzen voor haar echtheid toonen. Door de vele, zware slagen, die ik naar Gods raad ontvangen moest, was, reeds lang voordat ik, naar men meende, gestorven was, de begeerte bij mij ontstaan, om van den last van het keizerschap mij te ontdoen en in de eenzaamheid terug te trekken. Dit verlangen werd nog versterkt door een zware ziekte, die mij overviel. Daar ik vreesde, dat mijn vrienden een zoodanig besluit nimmer zouden billijken, en dat ook mijn vijanden mij niet met rust zouden laten, haalde ik den bisschop van Palermo over, het gerucht van mijn dood te verspreiden en een ander lichaam in mijn plaats te begraven.

»Aldus geschiedde. Terwijl voor mij groote begrafenisplechtigheden werden voorbereid, begaf ik mij met een ouden dienaar, op wiens stilzwijgendheid ik mij kon verlaten, op reis naar het Oosten. Met heiligen eerbied betrad ik de plaatsen, waar eens onze Verlosser geleefd en geleden heeft. Van Jeruzalem uitgaande, trok ik te voet door het gansche Joodsche land, steeds trachtend dezelfde wegen te gaan, waarop onze Heiland eenmaal zijn voeten zette. Een reisbrief, dien de Sultan mij verschaft had, behoedde mij voor de roofzieke Turken. Zoo bereikte ik eindelijk de oevers der Galileesche zee.

»Op zekeren dag werd ik plotseling door een woeste bende overvallen. Vertrouwend op mijn reisbrief, die mij reeds zoo dikwijls goede diensten bewezen had, toonde ik hem aan den aanvoerder. Ditmaal echter miste hij zijn uitwerking, want lachend verscheurde deze hem, zeggende, dat hij niemand als heer over zich erkende. Men kwam op mij af, ten einde mij te binden. Te vergeefs stelde ik mij te weer; mijn trouwe dienaar werd gedood en ik zelf, nadat ik een ernstige verwonding bekomen had, gevangen genomen. Had men mij ook maar gedood! ik zou dan aan veel ellende ontkomen zijn.

»Ik werd naar de slavenmarkt te Damascus gevoerd en daar aan een rijken Turk verkocht, die een prachtig kasteel en groote landerijen aan den Euphraat bezat. Vanwege mijn bedrevenheid in verschillende wetenschappen, vooral in de geneeskunde, rees ik weldra zeer in de achting mijns meesters. En toen ik hem van een zware krankheid genas, nadat hij vruchteloos hulp gezocht had bij zijn artsen, schonk hij mij zijn volle vertrouwen. Ik werd ontheven van den zwaren lichaamsarbeid, dien ik als alle andere slaven moest verrichten en ik moest steeds in de nabijheid mijns meesters verkeeren. Ik had het zeer goed bij hem.

»Naar het voorbeeld huns meesters, die zich jegens mij nu als een broeder gedroeg, beijverden zich de dienstboden, om al mijn wenschen te vervullen en mij op allerlei wijze het leven aangenaam te maken. Nogtans overviel mij een vurig verlangen naar het vaderland. Bovendien drongen sombere geruchten van daaruit tot mij door, namelijk, dat mijn zoon Manfred gestorven en mijn kleinzoon Konradijn gedood was, zoodat er thans in Duitschland geen keizer meer bestond, en het land in zichzelf verdeeld was. Nu had ik bitter berouw over mijn besluit, om troon en vaderland te verlaten. Ik verlangde zoo innig naar mijn geloofsgenooten en naar de vertroostingen der kerk. Mijn heer drong er dikwijls bij mij op aan, dat ik den Christelijken godsdienst afsweren en Muzelman worden zou, wijl ik dan tot de hoogste waardigheid zou kunnen opklimmen. Doch ik bleef mijn geloof getrouw; de beloofde eer en waardigheid kon mij niet tot afval verlokken, al had ik daarvan een ruim voordeel gehad. Dikwijls verzocht ik mijn meester, dat hij mij weer naar mijn land zou laten terugkeeren, doch steeds waren mijn beden vergeefsch. De Turk was dan gewoon te antwoorden: »Zoudt gij het in uw land beter kunnen hebben dan hier? Ge zijt nu een oud man geworden. Aan welke gevaren zoudt ge u blootstellen, indien ge de terugreis ondernaamt." Ja, ik *was* een oud man geworden; mijn haar was wit als de sneeuw op den berg Libanon, en mijn krachten namen af. Nogtans geliefde het God mij voor krankheid te behoeden.

»Eindelijk zou toch het uur der vrijheid slaan en mij de gelegenheid geschonken worden, waardoor ik veilig en zonder gevaren naar het geliefde vaderland kon terugkeeren. De Turk bezat namelijk een groote, uitgestrekte diergaarde, waarin zich vele bloeddorstige, wilde dieren bevonden, in wier nabijheid sinds onheugelijke tijden, niemand zich ooit gewaagd had! Mijn meester wist van zijn ouders, dat deze dieren vele edelgesteenten bij zich hadden, welker waarde de grootste schatten der aarde te boven ging, en dat zij des middags, wanneer de zon helder scheen, met de steenen speelden. Deze steenen bezaten bijzondere deugden. De een had de kracht om hem, die den steen droeg onzichtbaar te maken; de tweede behoedde tegen alle vermoeienissen en ziekten; de derde gaf den bezitter behendigheid en de vierde onsterfelijkheid. Reeds dikwijls had mijn meester beproefd deze steenen in zijn bezit te krijgen. Alle pogingen echter waren dusver vergeefsch geweest, want van degenen, die hij daartoe naar de verblijfplaats der wilde beesten gezonden had, was nooit iemand teruggekeerd. Nu kwam mijn meester op de gedachte, dat wat anderen mislukt was, mij door mijn knapheid wellicht gelukken zou. Indien ik hem de steenen bracht, zou ik tot loon voor mijn moeite de vrijheid terugkrijgen. Langen tijd wees ik het voorstel af, wijl ik mijzelf te oud en te zwak achtte voor een dergelijk avontuur. Doch ten laatste overwon mijn hartstochtelijk verlangen naar de vrijheid van mijn vaderland alle bedenkingen en ik verklaarde mij bereid het waagstuk te ondernemen.

AAN VRAGERS.

W. Er bestaan vele geschriften over alcohol en zijn uitwerking. Beknopt en wellicht het best geschikt voor niet-deskundigen is het boekje van Dr. Richardson »Volksonderwijs over alcohol".

HOOGENBIRK.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Oldeboorn c. a., E. C. B. van Herwerden te Brielle. — Werkendam, J. Meijer Jr. te Langeslag. — Middelburgh (Jowa, Noord-Amerika), H. Scholten te Zuidhorn. — Barendrecht en Gouda B, J. H. Donner Jr. te Nieuwdorp (Zeeland.) — Amersfoort B, H. Teerink te Werkendam.

AANGENOMEN: Sprang, C. Lindeboom, cand. te Kampen.

BEDANKT: Hattem, J. van Haeringen te Oud-Katendrecht (gem. Rotterdam.) — Zalt-Bommel (cl. Tiel), C. Lindeboom, cand. te Kampen.

Nederlandsche Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Zutfen, A. M. A. Reijnders te Wognum en Wadway. — 's-Gravenmoer, P. Peaux te Wijk aan Zee. — Ovezande c. a. (cl. Goes), J. A. Schouten te Geervliet. — Vriezenveen, J. Bolkestein te Putten (G.) — Hilvarenbeek en Hooge- en Lage-Mierden, A. de Pecker te Gorinchem. — De Lier (bij Delft), H. G. van Endt te Woerden en Rietveld. — Bergumerheide, A. Griffin, cand. — Elburg, A. ten Have te Polsbroek. — Rhenen, J. G. Steenbeek te Weesp. — Makkum, W. van Esveld te Hattem. — Vuursche, K. Havinga te Andel. — Veere (cl. Middelburg), G. J. Weijland te Driebergen. — Hoogeloon en Eersel, H. W. van Lindonk te Voorst. — Alphen aan den Rijn (toez.), C. B. Oorthuijs te Katwijk aan Zee.

AANGENOMEN: Breedevoort, A. J. Wartena, cand. — Borne, A. J. 't Hooft te Nootdorp.

BEDANKT: Mijdrecht, J. Beijer te Eemnes-Binnen c. a. — Workum, W. A. Mac Pherson Az. te Goënga en Offingawier. — Willemsoord, A. J. Wartena, cand. — Metzlawier en Nijawier, H. Post te Surhuisterveen. — Hoornaar, E. Postma te Ameide. — Leerbroek c. a., B. J. Bolwerk, cand. — Cubaard, H. Doornveld te Wierden. — Exmorra en Allingawier, P. J. Steenbeek te Lochem. — Acquoy, J. de Visser te Brakel. — Waarde, W. H. H. Dijkman te Breskens.

Chr. Gar. Kerk.

AANGENOMEN: Haarlem, Schotel te Utrecht.

Geabonneerden op DE HERAUT wordt beleefd verzocht, de abonnementsgelden over het 2e kwartaal, geëindigd 30 Juni, ten bedrage van f 1.20, per postwissel over te maken aan de **Administratie.**

Op ontvangst van den postwissel wordt den afzender daarvan bericht gezonden.

J. A. WORMSER,
Directeur-Uitgever.

Amsterdam, Juli 1896.

Advertentien.

L. G. WEISZ & C°.,
Commissionairs in Effecten,
Prinsengracht bij de Prinsenstraat,
No. 157,
AMSTERDAM.

CHRISTELIJK INSTITUUT
te Nieuwe-Pekela.
School voor jongens van 12 tot 16 jaar.

Na de Zomer-vacantie 18 Juli—1 September. kunnen eenige **INTERNES** worden geplaatst. Een prospectus en adressen ter informatie worden op aanvrage toegezonden.

E. UBELS.

GOLDSCHMEDING's
PIANO's en ORGELS
zijn alom bekend en worden bij toeneming gevraagd.
GROOTE MAGAZIJNEN
KEIZERSGRACHT 305,
Warmoesstraat 141, Amsterdam.
VRAAG Catalogus en Condities, van Huur, Ruil en Betaling.
Speciale Inrichting voor Reparatie.

Op 't zuiden van Amsterdam.
Pension aangeb., hoogst netten stand. Zeer geschikt voor bej. heer; met gebruik van kl. kamer *f* **30.**— p. m. Ook voor hoogeren prijs, met vrij gebr. van liefgel. balcon-kamer en alcove. Brieven fr., lett. C. S., Bureel van dit blad.

Bij den Uitgever **K. LE COINTRE,** te **Middelburg,** is verschenen:
De gezegende Kerk des Heeren het Heidendom zegenend.
LEERREDE over PSALM 67 : 2 en 3.
Uitgesproken met het oog op den 300-jarigen gedenkdag van onze vestiging in Oost-Indië, door
J. D. VAN DE VELDEN,
Bedienaar des Woords te Middelburg.
Prijs 20 Cents.
Geheel ten voordeele der Zending.

VERSCHENEN en alom zeer gunstig aanbevolen:
De Afrikaansche Boer.
Kijkjes in zijn verleden en heden,
door N. OOSTERBAAN, *Hoofdond. te Naarden*, met een aanbevelend woord van Prof. C. B. SPRUIJT.
Prijs 30 Cent.

Van het
Christelijk Liedeboek voor School en Huis,
UITGEGEVEN DOOR DE
Afdeeling „Groningen en Omstreken"
van de Vereeniging van Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland.
Prijs f 0.25,
wordt een present-Exempl. franco toegezonden aan **ieder Hoofd** eener Christelijke school, die het franco aanvraagt en zijne kwaliteit bij de aanvrage opgeeft.

De Uitgevers,
Amsterdam. **HÖVEKER & ZOON.**

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributiën:
Door den heer A. P. J. Buijs te Oudewater: uit Hoenkoop *f* 5, uit Oudewater (1895) *f* 12, uit Oudewater (1894) *f* 4, samen *f* 21; door den heer A. C. Breedveld te Nieuwer-Amstel *f* 5.50.
Aan Schenkingen:
Door Ds. J. H. F. Gangel te Rijswijk, van J. S. te R. *f* 2.50; door den heer Joh. de Jongh te Haarlem *f* 51.35; door den heer Kampveld van G. L. J. *f* 1.
Voor de Medische Faculteit:
Door Mej. M. Miedema te Sneek: van de Halvestuiververeeniging *f* 7.86½, van een logé *f* 5, samen *f* 12.86½; door den heer P. Boone te Koudekerke (Zld.) *f* 14.50; door den heer G. J. Nijman Jz. te Ridderkerk *f* 1.50; door den heer G. van Waasbergen te Mijnsheerenland *f* 5.93½; door den heer P. Brand te Dordrecht, uit de busjes van het comité *f* 14.30; door den heer C. H. F. Krohne te Zoutkamp *f* 3.50; door den heer G. J. van Goor te Kampen *f* 1.50.
Voor het Studiefonds:
Door Mej. M. Miedema te Sneek, van de Halvestuiversvereeniging *f* 7.86; door Ds. U. Faber van N. N. te H. *f* 2.50; door Prof. Dr. J. Woltjer *f* 39.50.
Voor het Hospitium:
Van de Jongedochtersvereeniging »Bidt en werkt" te Enschede, 12 handdoeken en 12 sloopen.

S. J. SEEFAT.
Penningmeester.
Hilversum.

P. VAN EIJK.
Firma JOHANNES KRAMER & Co.,
DAM 15—17, AMSTERDAM.
Koopen en verkoopen **EFFECTEN, diverse LOTEN** en vreemde **COUPONS,** Wisselen Gouden Zilveren **MUNTEN** en vreemde Banknoten. Sluiten **PROLONGATIËN** en **BELEENINGEN.** Nemen gelden **à DEPOSITO** ½ pCt onder de prolongatiekoers. Bedragen tot en met Duizend Gulden worden op vertoon teruggetaald.

ENCYCLOPÆDIE
DER
Heilige Godgeleerdheid,
DOOR
Dr. A. KUYPER.
Drie Deelen, ingenaaid f 16.75; in drie halffiederen banden f 21.25. (Losse banden per stuk f 1.—).

DE UITGEVER,
Amsterdam. **J. A. WORMSER.**

ELECTRISCHE DRUKKERIJ, voorheen J. J. ARND & ZONEN.